

Jongeren zijn de toekomst.

Geef ze die dan ook!

Ingrado

valente⁷

nvvk
financiële hulpverleners

 **jeugdzorg
nederland**

Het Manifest

Jongeren zijn de toekomst. Geef ze die dan ook!

Elke persoon die met jongeren werkt - of het nou een leraar, een mentor, een arts of een hulpverlener is - ziet de afgelopen jaren hetzelfde beeld. Het gaat niet goed met onze jongeren. En hun welzijn staat steeds verder onder druk. Het aantal jongeren dat serieuze mentale problemen ervaart door stress, prestatiedruk, eenzaamheid, schulden, geldzorgen, het woningtekort en voortijdig schoolverlaten neemt toe. Gelukkig lijkt de tijd dat deze problemen werden afgewenteld op jongeren als individuele worstelingen voorbij. We zien dat dit een structureel probleem is dat niet door jongeren zelf, maar door de samenleving als geheel zal moeten worden opgelost. Erkenning is stap één, maar nu is het tijd voor stap twee.

Want als organisaties die zoveel als mogelijk jongeren opvangen, begeleiden, ondersteunen en versterken zien we dat het huidige systeem ondanks de inzet van gepassioneerde professionals simpelweg niet voldoet. Jongeren lopen vast, en eerlijk gezegd, hulpverleners vaak ook. Al jaren wordt gezegd dat we niet langer jongeren van het kastje naar de muur moeten sturen, of met zeven verschillende begeleiders moeten laten kennismaken. Toch lukt een echte doorbraak die een einde maakt aan versnipperde hulp nog niet. In de tussentijd escaleren problemen bij jongeren en lopen ze het risico om door een falende aanpak een leven lang tegen achterstanden te moeten boksen.

Wij zien in de praktijk dat de problemen waar jongeren tegen aanlopen nauw met elkaar samenhangen. Dat is ook niet gek, het gaat om één jongere, met maar één hoofd en één portemonnee. Een jongere zonder stabiele thuisplek, heeft meer moeite om mee te doen op school en zal sneller mentale klachten ontwikkelen. Wanneer je maar één van de problemen van een jongere aanpakt, pak je er eigenlijk geen aan. Daarom pleiten we voor een aanpak die de leefwereld van jongeren centraal stelt.

Gelukkig staan wij hier niet alleen in. Vanuit de samenleving en de politiek wordt steeds meer erkend dat jongeren meer aandacht en een beter toekomstperspectief verdienen.

Dit manifest is onze gezamenlijke oproep aan het toekomstige kabinet: onze jeugd is in crisis en hun welzijn en toekomstperspectief vraagt om onmiddellijke en gezamenlijke actie.

Niet morgen, maar nu. Niet elke organisatie of ministerie op elk domein voor zich, maar met een blik die ministeries en domeinen overstijgt. Kom tot een aanpak die aansluit bij de leefwereld van jongeren en kom tot een visie die breder is dan voorheen.

Deze aanpak kan alleen slagen wanneer de komende zaken centraal komen te staan:

- **Domeinoverstijgende aanpak:** problemen op het gebied onderwijs, jeugdzorg, mentale gezondheid, bestaanszekerheid en huisvesting mogen niet langer los van elkaar worden behandeld.
- **Preventie en vroegtijdige signalering:** door problemen vroeg te herkennen, kunnen escalatie en langdurige schade worden voorkomen. Door beleidsruimte te creëren voor preventieve investeringen maakt het ingrijpen effectiever, de zorg goedkoper en de jongeren gezonder.
- **Toegankelijkheid en continuïteit van hulp garanderen:** wachtlijsten en hoge uitvoeringskosten moeten verdwijnen.
- **Samenwerking tussen organisaties:** gemeenten, scholen, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties moeten integraal samenwerken in het belang van de jongere.
- **Invloed van jongeren en hun vertegenwoordigers erkennen:** betrek de ervaringskennis van jongeren structureel bij de ontwikkeling van de aanpak.

Wij, de organisaties die dagelijks met jongeren werken, bieden onze kennis, ervaring en betrokkenheid aan om deze visie vorm te geven. Het welzijn van jongeren is geen bijzaak. Het is de basis van hun toekomst en van de toekomst van de samenleving. Uiteraard zijn wij op elk moment bereid onze ervaringen te delen en aan deze aanpak bij te dragen.

1. Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is een recht. Op papier tenminste. Voldoende en voorspelbaar inkomen, een buffer voor tegenvallers, een stabiele woonplek en toegang tot onderwijs en zorg. Maar voor veel jongeren is dit vooral een recht dat op papier staat.

Zeker wanneer van huis niet alles meezit, vallen jongeren tussen wal en schip. Overheidsregels zien ze enerzijds als volwassenen die in hun eigen onderhoud moeten voorzien maar anderzijds hebben ze niet dezelfde rechten als andere volwassenen. Ze krijgen minder bijstand, en lager minimuminkomen, kunnen geen woning vinden en huurtoeslag en urgentie zijn vaak aan leeftijd gebonden. Studeren is niet voor elke jongere weggelegd: stagevergoeding is vaak veel te laag, naast stage en school ook nog erbij werken is vaak onmogelijk, begeleiding voor jongeren met mentale of fysieke problemen schiet vaak tekort en studiefinanciering dekt de kosten niet.

Het bestaan is voor deze jongeren - of ze nu studeren, werken of bijstand ontvangen - simpelweg te duur. En dat zien we, het aantal jongeren met problematische schulden neemt toe.

Terwijl we weten dat schulden stress, schooluitval en gezondheidsproblemen veroorzaken. Jongeren zijn hier extra gevoelig voor met vaak tijdelijke contracten, lage inkomens en het starten of stoppen met een opleiding.

Een effectieve aanpak neemt de tijd. Een opleiding is belangrijker voor de toekomst dan alle schulden op korte termijn aflossen.

Het Bouwdepot helpt jongeren daar een jaar lang bij door ze het bestaansminimum van 1400 euro te geven, maar uitbreiding naar andere gemeenten of meer jongeren stuit op weerstand van de regering. Maar er zijn veel meer voorbeelden van succesvolle initiatieven. Terwijl oplossingen binnen handbereik zijn glijden jongeren in een kwetsbare positie onnodig af. Weg van school of werk, een sociaal isolement in, soms zelfs tot ze dak- of thuisloos zijn.

Deze jongeren verdienen een eerlijke kans op een toekomst. Een kans om een papiertje te halen en aan het werk te gaan. Een kans om volwaardig mee te doen.

Dus:

- **Geef gemeenten de ruimte om jongeren te helpen met aanpakken**, zoals het Bouwdepot, die zijn ontwikkeld vanuit de leefwereld van jongeren. Veranker die ruimte voor dit soort initiatieven ook in de wet.
- **Investeer in preventie**. Een kleine ingreep om de negatieve spiraal te doorbreken kan een leven lang zich terugbetalen.
- **Regel nu eindelijk** een wettelijk minimumloon voor jongeren dat hetzelfde is als voor andere volwassenen.
- **Samenwerking tussen organisaties**: gemeenten, scholen, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties moeten integraal samenwerken in het belang van de jongere. Vaak proberen ze dit al, maar lopen ze vast op versnipperde wetgeving en te weinig middelen.
- **Leer jongeren meer over schulden** en de gevaren van buy now pay later.

2. Onderwijs

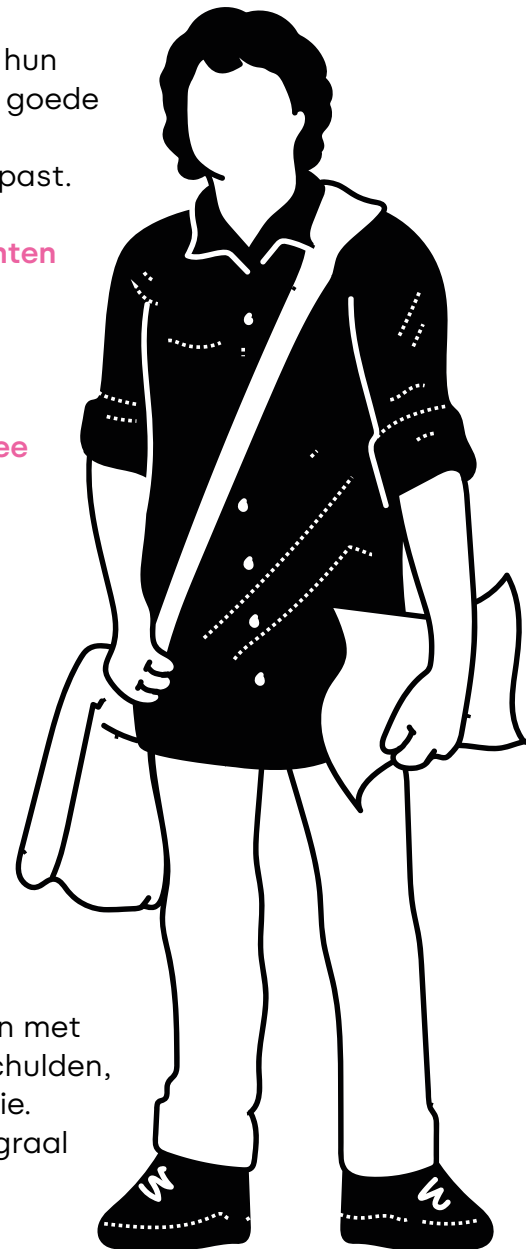
Steeds meer jongeren kunnen geen gebruik maken van iets wat hun recht is: onderwijs. Het aantal jongeren dat langdurig niet naar school gaat neemt al jaren toe. Soms vanwege vrijstelling van de leerplicht, soms omdat geen school ze wil hebben (deze twee hangen vaak samen) en soms omdat ze langdurig afwezig zijn vanwege mentale problemen. Vaak begint dit met schoolverzuim, maar dit signaal

kan regelmatig niet worden opgepakt. Hierdoor blijft actie uit en escaleren problemen zonder dat dit nodig is.

Het is tijd om te kiezen voor een aanpak die uitgaat van schoolaanwezigheid en het voorkomen van uitval, in plaats van het denken vanuit verzuim, waarbij vaak jongeren en ouders de schuld krijgen.

Dus:

- **Organiseer en versterk structurele ondersteuning** voor jongeren die geen gebruik kunnen maken van hun recht op onderwijs. Zet de jongere centraal en ondersteun deze waar mogelijk bij een terugkeer naar school.
- **Geef jongeren ademruimte** om een goede keuze voor hun toekomst te maken. Faciliteer oriëntatietrajecten met goede begeleiding, het nemen van een tussenjaar (ook voor vmbo-mbo) en het kunnen wisselen als iets toch niet past.
- **Versterk de cruciale rol van regionale Doorstroompunten** waar onderwijs en gemeenten samenwerken aan duurzame ontwikkeling en toeleiding naar werk of onderwijs.
- **Veranker in de wet dat mbo-opleidingen minimaal twee startmomenten per jaar** faciliteren zodat jongeren die uitvallen sneller aan een nieuwe opleiding kunnen beginnen. Ondersteun de instellingen hierbij.
- **Maak praktijkleren en leer-werktrajecten aantrekkelijker**, voor zowel jongeren als werkgevers;
- **Zorg voor inclusieve regelgeving** voor nieuwkomers en jongeren met een migratieachtergrond; belemmeringen in wet- en regelgeving (zoals taal- of diplomavereisten) kunnen leiden tot uitval. Zet in op extra ondersteuning voor deze groepen bij oriëntatie, taal en instroom;
- **Investeer in laagdrempelige begeleiding** voor jongeren met meervoudige problematiek; denk aan jongeren met schulden, psychische problematiek of een instabiele thuissituatie. Verplicht onderwijs, jeugdhulp en gemeenten om integraal samen te werken rond deze jongeren.

3. Dak- en thuisloosheid

Dakloosheid onder jongvolwassenen en zelfs minderjarige kinderen neemt toe in Nederland. Daar is helaas een veelvoud aan oorzaken voor. Natuurlijk het woningtekort, maar specifiek een tekort aan passende en betaalbare woningen voor deze doelgroep, het niet kunnen krijgen van urgentie en een schrijnend tekort aan passende opvangplaatsen. Jongeren stuiten bij het zoeken van huisvesting of desnoods opvang op bureaucratische obstakels, zoals economische en regionale binding en eisen van 'zelfredzaamheid'. Ook is ggz-behandeling vaak niet snel mogelijk vanwege lange wachtlijsten.

Deze situatie leidt tot ernstige gevolgen voor jongeren: onveiligheid, mentale druk, schooluitval, financiële problemen en een verhoogd risico op criminaliteit en verslaving. Zonder stabiele woonplek neemt de kans op chronische dakloosheid toe. Zonder woning staat hun leven stil.

Dus:

- **Investeer structureel in echte en duurzame oplossingen** voor jongvolwassene dak- en thuislozen. Dit begint bij het realiseren van meer betaalbare, passende woningen.
- **Zorg ervoor dat onze jongeren opvang of ondersteuning niet kwijtraken** wanneer ze achttien worden.
- **Voorkom escalatie en dakloosheid** door ggz-behandelingen sneller en beter beschikbaar te maken.
- **En het belangrijkste: maak werk van voorkomen!** Kopieer bewezen aanpakken uit andere regio's, bied integrale hulp en investeer in preventie. Zo krijgt iedere jongere in Nederland uitzicht op een toekomst.

4. Mentale gezondheid

Onze mentale gezondheid staat onder druk. Hoewel organisaties en professionals zich verwoed inspannen, geldt dit in nog sterkere mate voor de mentale gezondheid van jongeren tot 25 jaar. Steeds meer mensen krijgen met deze problemen te maken, maar er berust nog altijd een taboe op open communiceren over mentale problemen.

Jongeren ervaren al vroeg een te hoge prestatiedruk, en zorgen over bestaanszekerheid dragen bij aan hun slechtere welzijn. Ondersteuning is vaak niet direct beschikbaar, zeker bij complexere problemen, waardoor jongeren zonder hulp blijven. Bovendien leidt het gebrek aan begeleiding en lange wachtlijsten er vaak toe dat problemen onnodig gemedicaliseerd worden.

Niet het probleem van de jongere is leidend, maar te vaak wordt het aanbod centraal gezet dat voor de jongere is ontwikkeld. We willen terug naar de basis, waarin er een luisterend oor is voor de jongere, drempels worden verlaagd om een ondersteuningsvraag te stellen en waar meer naast de jongere wordt gestaan en naar de jongere wordt geluisterd. Voor mentaal gezonde jongeren zijn de basisvoorwaarden cruciaal: voldoende

bestaanszekerheid, een sociaal netwerk, een veilige en passende woonplek, perspectief op opleiding of werk, een stabiel inkomen, ruimte voor welzijn en tijd voor hobby's. Uiteraard in samenspraak met de belangrijkste naasten van een jongere.

Dus:

- **Zet de ondersteuning van de jongere centraal**, niet het zorgaanbod. Maak ondersteuning mogelijk in alle levensdomeinen (school, wijk, gezin etc.) zonder dat er eerst een diagnose of classificatie nodig is.
- **Werk vanuit de leefwereld van jongeren en hun eigen netwerk.** Pas structureel de leefwereldtoets toe en bepaal samen met de jongere wie voor hén belangrijke sleutelfiguren zijn, bijvoorbeeld via de JIM-aanpak.
- **Investeer structureel in mentale gezondheid en preventie, vanaf (basis)schoolleeftijd.** Maak mentale gezondheid bespreekbaar, versterk mentale veerkracht en leer jongeren omgaan met tegenslag om zwaardere problemen en medicalisering te voorkomen.

5. Jeugdzorg

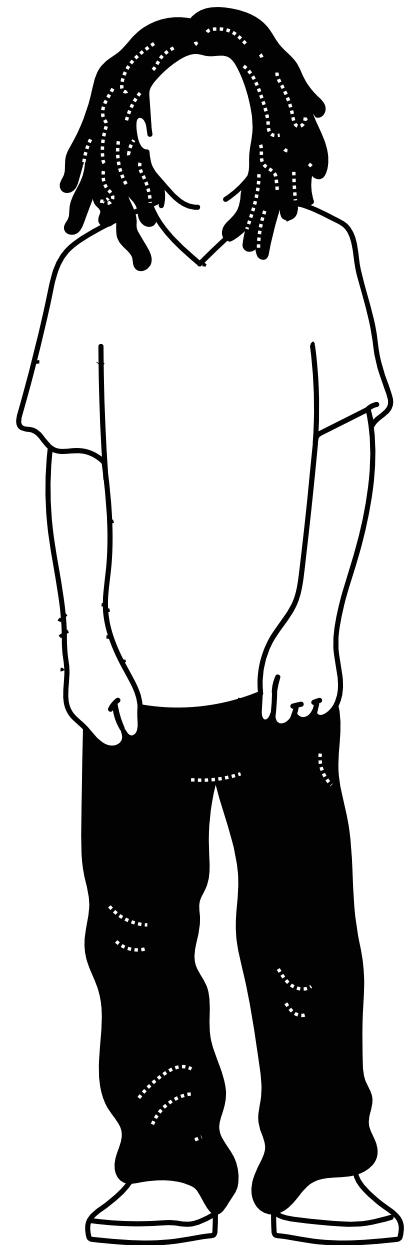
Doordat problemen in en rond gezinnen en bij kinderen toenemen, stijgt de vraag naar jeugdzorg nog altijd. 1 op de 7 kinderen krijgt inmiddels jeugdzorg, terwijl de grondoorzaken van hulpvragen vaak niet door de jeugdzorg worden opgelost. Daar komt nog eens bij dat jongeren met relatief eenvoudige problemen snel gediagnosticeerd worden en hulp ontvangen, terwijl jeugdigen met complexe problemen te vaak niet de passende zorg ontvangen. Mede gezien de schaarse middelen en het tekort aan zorgverleners moeten er scherpe keuzes gemaakt worden richting een betere en beschikbare jeugdzorg. Jeugdhulp en jeugdbescherming moet primair beschikbaar zijn voor kinderen en gezinnen met complexe problemen.

Om hier te komen, is een sterke sociale en pedagogische basis in de maatschappij nodig, zodat minder jongeren met relatief eenvoudige problemen in de jeugdzorg terecht komen. Door te investeren in wijken, welzijnswerk, kinderopvang en onderwijs kunnen we de groeiende problematiek bij jongeren en gezinnen terugdringen. Hierdoor kunnen we ruimte maken voor het opbouwen van een sterke, effectieve specialistische jeugdzorg gericht op jongeren en gezinnen met de grootste en moeilijkste problemen.

De laatste 10 jaar heeft marktwerking in de jeugdzorg gezorgd voor een versplintering en kaalslag. Er is een wildgroei aan aanbieders, die de kosten opdrijft en de kwaliteit ondermijnt.

Dus:

- **Maak van jeugdzorg een publieke dienst**, zodat gemeenten en uitvoerders langer kunnen samenwerken en met vertrouwen aan de slag kunnen.
- **Hervorm de jeugdbeschermingsketen fundamenteel**, waarbij de rechtsbescherming van kind en gezin centraal staan.
- **Investeer in de sociale en pedagogische basis** bij wijken, scholen, welzijnswerk, opvang en scholen, zodat de vraag naar jeugdzorg afneemt.
- **Laat jongeren die in jeugdzorg zijn niet los bij de leeftijd van 18**, maar pas los als de BIG 5 (bestaanszekerheid, een sociaal netwerk, een veilige en passende woonplek, een sociaal netwerk en een opleiding/werk) op orde is. Dit vergt een aanpassing van de jeugdwet.
- **Verplicht onderwijs, jeugdhulp en gemeenten** om integraal samen te werken rond deze jongeren.

Colofon

Dit Manifest is opgesteld namens de samenwerkende organisaties.
Voor vragen of nadere toelichting kunt u contact opnemen met:

Marleen van der Kolk

Directeur, Stichting Het Bouwdepot
marleen@hetbouwdepot.nl
+31 6 307 201 38

Het Manifest: *Jongeren zijn de toekomst. Geef ze die dan ook!* is op woensdag 27 januari 2026 overhandigd aan de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Ingrado

valente⁷

nvvk 90
financiële hulpverleners

**jeugdzorg
nederland**